

nelichotivě, poslal mu klidně příspěvek a Šavel jej klidně otisknul.

A milý Havel schnul a přepadal se vůčihledě. Chodíval na dlouhé procházky za město a vracíval se z nich ve stavu jakési bohobojné zkroušenosti. Marnost nad marnost a všecko jest marnost, říkával si, a nejvíce charakter lidský. A zdlouha potřásal šedivící kšticí nad během světa. Přestával mu rozumět.

Kdykoli dostal poštou příspěvek ať od toho, ať od onoho, viděl vždy v duchu psací stůl, na něm dvojí hromádku rukopisnou, dvojí obálku a muže zasílatele, jak píše na jednu z nich pevnou rukou: Váženému Šavlovi a na druhou rukou neméně pevnou: Váženému Havlovi. A viděl jej, jak pak obléká kabát a nese obojí dopis do schránky poštovní, slyšel v duchu dopad obojího listu i slova, jimiž si ulehčuje: Tak. Teď jsem zapálil oběma čertům po svíčce. Asekuroval jsem se u obou. Kterýpak mně sedne na lep?

A představa ta vynořovala se mu určitěji a určitěji, naléhavěji a naléhavěji. Neopouštěla ho již skoro: byl jí již skoro posedlý. Stávala se z ní jakási mravní halucinace.

Jednoho dne, když vrátil se ze svého obvyklého čtyřhodinového rozjímavého výletu, našel na stole list. Ovšemže příspěvek. (Od té doby, kdy se stal redaktorem, nedostával již jiných listů.) Roztrhl třaslavou rukou obálku a ztrnul: byl od velmi blízkého přítele Šavlova.

Příští den nedostal se již ke svému peripatetickému rozjímání o běhu věcí lidských, zvláště pak literárních věcí českých: ležel již v posteli, s obklady na hlavě, se zuby rozjektanými.

Přestrašená žena jeho stojí mu po pravici, doktor po levici a celá tvář jeho praví: Je to s ním špatné.

Ale Havel nevidí jeho tváře, neboť jeho vytřeštěný zrak lpí stále v nevýslovné úzkosti na dveřích. Celou noc, stále, i nyní ve dne mučí jej týž děsný sen:

Zdá se mu, že otevírají se tiše dvěře a jimi vchází důstojně a obřadně Šavel. V ruce nese svitek rukopisný, podává mu jej s ironickou úklonou a praví: Tak. Zde jsem vám přinesl příspěvek. Ale z ručky do ručky! Připravil jste mi již také něco svého?

„Samostatnost“ a literární mravy české

Samostatnost tedy promluvila na ochranu svého laureáta. Jakýsi mladík, který hoří pro pravdu, spravedlnost, otevřený a čestný boj a — zapomněl se tedy podepsat. Vystupuje pod dojemným pseudonymem *Verus*. Ach, tyhle ctnostné, alegorické pseudonymy na konci perfidních článků — jak ty mne dojmají! Svátá vůně rodné země, cítím tě a jest mně blaze! Tedy *Verus* čili po česku pan „Pravdivý“ vysoukal si z článku dr. JPka v minulém čísle,¹ že provozujeme v Novině stranickou realistickou politiku a žádnou literární kritiku. „Měl jsem snad mezi těmi, na něž mohl narážet p. Dyk svou Moderní filosofií, jmenovat i některého pokrokáře? Habeat sibi. Stůj tedy vedle Masaryka, Drtiny a Krejčího třebaš Kopala, méně znamenitý překladatel znamenitého Fouilléa. Dobré drahé dítě, měj si tedy svého Kopala v té řadě. *Ale, mé nemluvně, měni to u všech časů něco na věci!* Totiž na tom, že V. Dyk vede si *nestylově a neumělecky, literárně nemožně a hloupě, když v tragedii vyplazuje jazyk* — ať již na Masaryka nebo na Kopala, na Pavla nebo na Havla? Když dělá hloupě promlčené vtipy na českou filosofii, které jsou, bohům díky, plusquamperfectum.“²

Pan Pravdivý z Pravdiberku pohoršuje se nade mnou, že jsem nazval V. Dyka advokátem pošramocených existencí, t. j. Fučíka a Holého.³ A ovšem: Fučík jest gentleman, pane Pravdivý, že ano? Jednou a touže rukou současně psal o Haně Kvapilové i chválu i hanu, chválu podepsal, hanu nikoliv, a byv dotazován Kvapilem, zapřel i, že ji psal. Nu a ovšem, takové individuum zasluhuje zastání! A item Holý, který skandalisoval řadu lidí pro nejsoukromější rodinné příčiny, vykrádal Bezruč skutkem a slovy ho současně obvinil, že Bezruč byl živ z něho — inu, gentleman. A gentleman i Dyk, když se zastal podvodníka (ač věděl, že klame) a vyspílal v Lumíru podvedenému malicherníkú, ješitníkú a hrubců za to, že protestoval proti křivdě. Milý pane Pravdivý, buďte dlouho zdrav a dlouho zasedejte na soudné stoličce v Samostatnosti — máte k tomu všecku kvalifikaci. Jak jste to

1 - [Týká se kritiky Dykovy Písně o vrbě; viz zde str. 282 a n.]

2 - P. dr. JPk poslal mně dlouhou odpověď, z níž, promine mně již laskavě, uveřejňuji jen tyto věty. Článek jeho jest čistý a jasný a mluví sám za sebe; nepotřebuje obrany, a *Verus* jest ubožák, který odpovědi ani nezasluhuje. Nebudeme snad ke všem čertům učit lidi do smrti logické abecedě! Já alespoň takového nudného femesla jsem již dokonale syt.

3 - [Viz zde str. 216]

390 napsal? „Český literární život jest otráven. Otravuje ho... nedostatek prosté spravedlnosti.“ Tak promluví bůh někdy i ústy pošelilými.

Pan Pravdivý mluví, že chce zabít stůj co stůj p. Dyka a každý prostředek že jest mně k tomu dobrý. Ne, dobrý muži, nezabíjím nikoho... nevěřím vůbec, že lze v literatuře někoho zabít. V literatuře zabíjí se každý sám... a p. Dykovi nezasadil jsem já rány — *zasadil si je sám* a jsou mezi nimi smrtelné. Ale cítím cosi, čemu se říká kritické svědomí a kritická zodpovědnost, cosi, čemu nemusíte rozumět vy, ctný alegorický pseudonym. A cítím jako políček do tváře, nejen p. Dykovi, ale celé přítakávající literatuře, napíše-li polská kritika na př. o p. Dykově aktovce Pohřební hostina, když byla provozována na podzim v Krakově, že jest to „*hloupoučký šprým*“. Vy, ctný Pravdivý z Pravdiberku, nemusíte vědět, co vím já: totiž že se psalo doma o Pohřební hostině jako o znamenitém uměleckém díle, že byl kdosi, kdo ji nazval „krupějím pravého šampaňského“. A nyní přijde cizina — a nota bene cizina nejbližší a nejbenevolentnější — a řekne: hloupý šprým. Vy, ctná alegorie, necítíte ovšem, že tu dopadl na tvář políček i vám — alegorie nemají, jak známo, tváře, mají jen jména. Ale cítím to já, který podepisuji svůj soud svým jménem a přes všechny vaše zakuklené nízkosti nedám se odvrátit od toho, co cítím jako svou povinnost: pracovat k tomu, aby v Čechách bylo stále méně těch, kteří budou budoucností častováni takovými morálními políčky.

Firmě Dyk & Holý

Ve 4. čísle Lumíra míní p. Dyk, abych hleděl jen k pravdě! To napomenutí jest věru místné, ale pro p. Dyka. Kdyby hleděl k pravdě, nebyl by mohl napsat svou hrubou obranu Holého a nemohl by se ještě nyní chytat tak bezduše slovíček a zamazávat jimi pravdu. Neboť je-li i v Skokádách několik básniček „nacionálních a sociálních“, nemá *leno* nacionalism a socialism nic společného s Bezručem a ovšem ani nic s Holého Mračny. Skokády jsou běžná gymnasiální poesie, v níž každý průměrný student horuje o „Vlasti a Ni“ — v Mračnech jest naproti tomu přímá ozvěna z Bezruče. To znamená týmž jménem označovat dvojí věc docela různorodou, a tedy nejhrubší sofistiku, p. Dyku.

Holému jsem také dlužen několik slov. 1. Moravsko-slezskou revui, květen 1906, jsem nečetl, nebyl jsem ani v Čechách v tu dobu; Moravsko-slezskou revui znám teprve od založení Noviny, kdy jest mně zaslána výměnou. Ostatně Holý posílal mně sám vlastnoručně každou svou elukubraci, i jednotlivá čísla Moravsko-slezské revue se svými sosisami; proč mně neposlal i květen 1906? Žalují-li na někoho, jest mou věcí postarat se o to, aby se mu obžaloba dostala do rukou. 2. Holý zalhává, píše-li nyní, že „mluvil jen o Bezručově přejetí veršové techniky“ — nic víc. Nikoli; psal: „přejal z něho celou techniku, vnější i *vnitřní*“. A co jiného jest *vnitřní* technika veršová ne-li básnická forma a styl? 3. Novina není založena pro masopustní šprýmy a proto nedám Holému místo, aby dokazoval odvislost Bezručovu od svých Skokád. Zítra mohl by přijít jiný šašek a žádat mne, abych mu dal sešit Noviny, že chce dokázat kvadraturu kruhu. Pro své šaškoviny měl Holý posud Moravsko-slezskou revui, má i Lumír, jeho přátelé sedí i v jiných listech — o místo nebude mít tedy novou. 4. Jednati soukromě a po důvěrnících s p. Holým odmítám. Po veřejných sprostotách, které tropil Holý, jest mně prostě směšný jeho náhlý stud a snaha po

diskretnosti. Já kritisoval veřejný literární čin Holého — jeho t. zv. báseň, kterou předal veřejnosti — a po ostatním mně nic není. Má-li co Holý povědět, ať poví to veřejně. Po jeho soukromí mně nikdy nic nebylo a není.

391

Spisovatelova zodpovědnost nebo nezodpovědnost za jeho figury a reky?

(Příspěvek k českým sporům o literární abecedu.)

Na mou výtku, že p. Dyk uráží *nestylově* pochybným a laciným pošklebkem v kterési větě své povídky Událost pozorovaná z okna moderní českou filosofií,¹ odpovídá p. Dyk ve feuilletoně 5. seš. Lumíra, a odpovídá prostě uboze a pošelile. On prý nic — on muzikant — názor, který pronáší se v povídce o moderní české filosofií, není prý názor p. Dykův, nýbrž názor jeho reka — mrzutého a nevrlého čtyřicátníka, trápeného revmatismem — a vlastně ne ani jeho, nýbrž kohosi, kdo mu jej řekl. (Ten čtyřicetiletý revmatik není filosof-odborník, vykládá p. Dyk, a spokojuje se soudem z druhé ruky.) Pana Dyka nesmí nikdo ztotožňovat s jeho pozorovatelem z okna; p. Dyk není ještě čtyřicátník a nemá revmatism... A z toho závěr: račte se, milý kritiku, obrátit se svou výtkou na „pozorovatele z okna“ a nechat na pokoji mne, Viktora Dyka. Jsme dvojí rozdílná osoba. — Velmi rád, velectěný p. Dyku (odpovídám k tomu), račte mně jen sdělit adresu svého „pozorovatele z okna“. Je to snad p. Vincenc Petržilka, Křemencova 25?

Úžasnou teorií postavil tu p. Dyk. Nejčistší literární liguoriánství. Není tedy pan Dyk za svou figuru, za svého reka vůbec zodpověden! Ten rek *není* jeho fikce, *není* výtvar jeho mozku — ten rek *existuje objektivně*, oddělen od p. Dyka!... Goetha, Rousseaua obviňovala celá řada vrstevníků, že řečmi vloženými do úst svého Werthera nebo svého vikáře savojského nebo své nové Heloisy, nebo ději, jež sehrávají, nebo myšlenkami, které promýšlejí, nebo city, které pocítují, kazí mládež a dávají pohoršení. Goethe a Rousseau měli podle p. Dyka odpovědět (škoda, že toho neučinili): „Pardon, pánové, zbytečně se rozčilujete. Spletli jste se v adrese. Za ty řeči, myšlenky, názory, city nejsem zodpověden já, nýbrž pan Werther ve Wetzlaru ta a ta ulice, to a to číslo — nebo pan Saint-Preux nebo Julie de Wolmar v Charmettes na břehu jezera Ženevského. Ostatně upozorňuji vás, že Werther, který já myslil, trpěl návaly krve k hlavě (jimiž já, bohudíky, netrpím) a že Julie v tu chvíli, kdy tak a tak cítila, nebyla docela normální nýbrž trpěla nervovou poruchou (kterou, bohudíky, já netrpím). Nadto třeba uvážit, že nebyli filosofičtí odborníci a že názory své mohli mít od sousedů...“

Pan Dyk má pravdu, píše-li, že „intensita naší literární revoluce nebyla patrně tuze valná a že se přeme posud o abecedu“. Ano, může-li vážný spisovatel (a ze toho jest pokládán p. Dyk) postaviti beze studu *takovouto* teorii a hájiti se *takto* — kličkovati a vymlouvati se tak uboze — pak věru: ubinam gentium vivimus?

Ať si představí p. Dyk a jeho stoupenci následující případ v Události pozorované z okna. Předpokládejme, že namísto profesora R. v prvním patře domu p. Dykova bydlí c. k. notář a má na dveřích c. k. orlíčka. A orlíček ten vyvolá v myslí „pozorovatele“ p. Dykova určité názory a soudy, jako je vyvolala visitka profesorova,

1 - [Týká se kritiky Dykovy Písně o vrbě. Viz zde str. 282 a n.]